

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2024/240

Karar Sayısı : 2025/100

Karar Tarihi : 22/4/2025

R.G.Tarih-Sayı : 26/6/2025-32938

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Antalya 2. Vergi Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 6/6/2002 tarihli ve 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nun 7. maddesinin birinci fıkrasının 16/7/2004 tarihli ve 5228 sayılı Kanun'un 21. maddesiyle değiştirilen (2) numaralı bendinin (c) alt bendinin Anayasa'nın 2., 5., 10., 50. ve 61. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Taşıt alımı sırasında engelliler için öngörülen özel tüketim vergisi istisnasından yararlandırılma isteminin reddine ilişkin işlemin iptali talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un 7. maddesinin itiraz konusu kuralın da yer aldığı ilgili kısmı şöyledir:

“Diğer istisnalar

Madde 7 – Bu Kanuna ekli;

...

2. (Değişik: 16/7/2004-5228/21 md.) (II) sayılı listede yer alan kayıt ve tescile tâbi yerli katkı oranı en az %20 olan mallardan;

a) 87.03 (hesaplanması gereken özel tüketim vergisi ve diğer her türlü vergiler dahil bedeli 200.000 TL'yi aşanlar hariç), 87.04 (motor silindir hacmi 2.800 cm³'ü aşanlar hariç) ve 87.11 G.T.İ.P. numaralarında yer alanların, engellilik oranı % 90 veya daha fazla olan malûl ve engelliler tarafından,

b) (Ek: 6/2/2014-6518/56 md.) 87.03 G.T.İ.P. numarasında yer alan (motor silindir hacmi 2.800 cm³ 'ü aşanlar, bütün tekerlekleri motordan güç alan veya alabilenler, sürücü dâhil 8 kişiye kadar oturma yeri olan binek otomobilleri, yarış arabaları, arazi taşıtları hariç), yük taşımada kullanılıp azami ağırlığı 3,5 tonu aşmayan ve yolcu taşıma kapasitesi istiap haddinin % 50 'sinin altında olanlar ile sürücü dâhil 9 kişilik oturma yeri olanların engellilik durumlarının araçları bizzat kullanamayacak ve sürekli olarak tekerlekli sandalye veya sedye kullanmalarını gerektirecek nitelikte olduğunu ilgili mevzuat çerçevesinde alınan engelli sağlık kurulu raporuyla tevsik eden ve engellilik derecesi %90 veya daha fazla olup tekerlekli sandalye veya sedye ile binilmesine ve seyahat edilmesine uygun tertibat yaptıran malûl ve engelliler tarafından,

c) 87.03 (hesaplanması gereken özel tüketim vergisi ve diğer her türlü vergiler dahil bedeli 200.000 TL'yi aşanlar hariç), 87.04 (motor silindir hacmi 2.800 cm³'ü aşanlar hariç) ve 87.11 G.T.İ.P. numaralarında yer alanların, bizzat kullanma amacıyla engelliliğine uygun hareket ettirici özel tertibat yaptıran malûl ve engelliler tarafından,

...

on yılda bir defaya mahsus olmak üzere ilk iktisabı,

...

vergiden müstesnadır.

...”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Kadir ÖZKAYA, Hasan Tahsin GÖKCAN, Basri BAĞCI, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL, Ömer ÇINAR ve Metin KIRATLI'nın katılımlarıyla 16/1/2025 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle uygulanacak kural sorunu görüşülmüştür.

2. Anayasa'nın 152. ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu hükümlerin iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak anılan maddeler uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görev kapsamına giren bir davanın bulunması, iptali talep edilen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikteki kurallardır.

3. İtiraz yoluna başvuran Mahkeme 4760 sayılı Kanun'un 7. maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinin (c) alt bendinin iptalini talep etmiştir.

4. İtiraz konusu kuralda anılan Kanun'a ekli (II) Sayılı Liste'de yer alan kayıt ve tescile tâbi yerli katkı oranı en az %20 olan araçların bir kısmının, %90 oranından az derecede engeli bulunan malul ve engelliler tarafından ilk iktisabının bizzat kullanma amacıyla engelliliğine uygun şekilde hareket ettirici özel tertibat yaptırılması şartıyla özel tüketim vergisinden müstesna olduğu hükme bağlanmıştır. Başka bir deyişle kuralla %90 oranından az derecede engeli bulunan malul ve engellilerin araç alımlarında özel tüketim vergisi istisnasından yararlanma şartları düzenlenmiştir.

5. Bakılmakta olan davada %64 oranında engelli olan ve hakkında *sürücü olamaz* şeklinde sağlık raporu düzenlenerek araç kullanamayacağına yönelik karar alınan davacı tarafından araç alımında Kanun'un 7. maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinin (c) alt bendi uyarınca engelliler için öngörülen özel tüketim vergisi istisnasından yararlanmak amacıyla yapılan başvurunun reddine ilişkin işlemin iptalinin talep edildiği görülmektedir.

6. Bu itibarla bakılmakta olan davanın konusunun engel oranına ilişkin olduğu, istisna kapsamına giren araçlara yönelik bir uyuşmazlığın bulunmadığı gözetildiğinde kuralın özel tüketim vergisi istisnası kapsamına hangi araçların girdiğini düzenleyen “87.03 (*hesaplanması gereken özel tüketim vergisi ve diğer her türlü vergiler dahil bedeli 200.000 TL'yi aşanlar hariç*), 87.04 (*motor silindir hacmi 2.800 cm³'ü aşanlar hariç*) ve 87.11 G.T.İ.P. numaralarında yer alanların,...” bölümünün bakılmakta olan davada uygulanma imkânı bulunmamaktadır.

7. Açıklanan nedenle 6/6/2002 tarihli ve 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nun 7. maddesinin birinci fıkrasının 16/7/2004 tarihli ve 5228 sayılı Kanun'un 21. maddesiyle değiştirilen (2) numaralı bendinin (c) alt bendinin;

A. “87.03 (*hesaplanması gereken özel tüketim vergisi ve diğer her türlü vergiler dahil bedeli 200.000 TL'yi aşanlar hariç*), 87.04 (*motor silindir hacmi 2.800 cm³'ü aşanlar hariç*) ve 87.11

G.T.İ.P. numaralarında yer alanların,...” bölümünün itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından bu bölüme ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

B. Kalan kısmının esasının incelenmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

8. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Fatih TORUN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

9. Türk vergi mevzuatında engellilere yönelik olarak çeşitli vergisel avantajlar öngörülmüş olup bunlardan biri de malul ve engellilerin taşıt alımlarının belirli şartlarda özel tüketim vergisinden müstesna tutulmasıdır.

10. 4760 sayılı Kanun’un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde (II) Sayılı Liste’deki mallardan kayıt ve tescile tâbi olanların ilk iktisabının, (c) bendinde ise (II) Sayılı Liste’deki mallardan kayıt ve tescile tâbi olmayanlar ile (III) ve (IV) Sayılı Listelerdeki malların ithalatı veya imal ya da inşa edenler tarafından tesliminin bir defaya mahsus olmak üzere özel tüketim vergisine tabi olduğu hükme bağlanmıştır.

11. Anılan Kanun’un 7. maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinde ise (II) Sayılı Liste’de yer alan kayıt ve tescile tâbi yerli katkı oranı en az %20 olan malların on yılda bir defaya mahsus olmak üzere ilk iktisabına yönelik olarak özel tüketim vergisi istisnası öngörülmüş olup söz konusu istisnadan yararlanabilecek kişilere ve istisnanın konusu ile istisna şartlarına ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir.

12. Buna göre anılan bendin (a) alt bendinde (II) Sayılı Liste’de yer alan kayıt ve tescile tâbi yerli katkı oranı en az %20 olan mallardan 87.03 (hesaplanması gereken özel tüketim vergisi ve diğer her türlü vergiler dâhil bedeli 200.000 TL’yi aşanlar hariç), 87.04 (motor silindir hacmi 2.800 cm³’ü aşanlar hariç) ve 87.11 G.T.İ.P. numaralarında yer alanların engellilik oranı %90 veya daha fazla olan malul ve engelliler tarafından ilk iktisabı özel tüketim vergisinden istisna tutulmuştur.

13. Söz konusu bendin (b) alt bendinde de 87.03 G.T.İ.P. numarasında yer alan (motor silindir hacmi 2.800 cm³’ü aşanlar, bütün tekerlekleri motordan güç alan veya alabilenler, sürücü dâhil sekiz kişiye kadar oturma yeri olan binek otomobilleri, yarış arabaları, arazi taşıtları hariç), yük taşımada kullanılıp azami ağırlığı 3,5 tonu aşmayan ve yolcu taşıma kapasitesi istiap haddinin %50’sinin altında olanlar ile sürücü dâhil dokuz kişilik oturma yeri olanların engellilik durumlarının araçları bizzat kullanamayacak ve sürekli olarak tekerlekli sandalye veya sedye kullanmalarını gerektirecek nitelikte olduğunu ilgili mevzuat çerçevesinde alınan engelli sağlık kurulu raporuyla tevsik eden ve engellilik derecesi %90 veya daha fazla olup tekerlekli sandalye veya sedye ile binilmesine ve seyahat edilmesine uygun tertibat yaptıran malul ve engelliler tarafından ilk iktisabı özel tüketim vergisinden istisna tutulmuştur.

14. Bendin (c) alt bendinde ise (II) Sayılı Liste’de yer alan kayıt ve tescile tâbi yerli katkı oranı en az %20 olan mallardan 87.03 (hesaplanması gereken özel tüketim vergisi ve diğer her türlü vergiler dâhil bedeli 200.000 TL’yi aşanlar hariç), 87.04 (motor silindir hacmi 2.800 cm³’ü aşanlar hariç) ve 87.11 G.T.İ.P. numaralarında yer alanların bizzat kullanma amacıyla engelliliğine uygun

şekilde hareket ettirici özel tertibat yaptıran malul ve engelliler tarafından ilk iktisabının özel tüketim vergisinden müstesna olduğu hükme bağlanmıştır. Anılan alt bendin “...*bizzat kullanma amacıyla engelliliğine uygun hareket ettirici özel tertibat yaptıran malul ve engelliler tarafından,*” bölümü itiraz konusu kuralı oluşturmaktadır. Bu itibarla kural uyarınca %90 oranından az derecede engeli bulunan malul ve engelliler tarafından taşıtların ilk iktisabı sırasında özel tüketim vergisi istisnasından yararlanılabilmesi için taşıta bizzat kullanma amacıyla engelliliğine uygun şekilde hareket ettirici özel tertibat yaptırılması gerekmektedir.

15. Kanun’un 7. maddesinin ikinci fıkrasında, birinci fıkranın (2) numaralı bendinin (a) ve (c) alt bentleri ile (6) numaralı bendinde yer alan tutarların her yıl bir önceki yıla ilişkin olarak 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılmak suretiyle uygulanacağı, hesaplanan tutarın 100 lirayı aşmayan kesirlerinin dikkate alınmayacağı, Cumhurbaşkanının birinci fıkrada belirlenen yerli katkı oranını yarısına kadar indirmeye, iki katına kadar artırmaya yetkili olduğu düzenlemesine yer verilmiştir.

16. Bu çerçevede söz konusu istisnanın uygulamasında aranan parasal sınır 2025 yılı için 2.290.200,00 TL olarak belirlenmiştir. Ayrıca 27/12/2024 tarihli ve 32765 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan ve aynı gün yürürlüğe giren 26/12/2024 tarihli ve 9321 sayılı Cumhurbaşkanı kararının eki kararla istisna kapsamında alınacak araçların yerli katkı oranının en az %40 olması şartı getirilmiştir.

B. İtirazın Gerekçesi

17. Başvuru kararında özetle; engellilerin yaşam koşullarının iyileştirilmesinin önündeki engellerin kaldırılmasının devletin görevi olduğu, bu çerçevede engellilerin hem ekonomik yönden desteklenmesi hem de sosyal hayata katılımlarının ve uyumlarının sağlanması gerektiği, itiraz konusu kuralla %90 oranından daha az derecede malul ve engelli olanlardan araç alımlarında sadece engelliliğine uygun şekilde hareket ettirici özel tertibat yaptırmak suretiyle bizzat sürücü olma imkânına sahip olanların özel tüketim vergisi muafiyetinden yararlanabileceğinin öngörülmesinin devlete yüklenen engellilerin korunmalarını ve toplum hayatına uyumlarını sağlayıcı tedbirlerin alınması şeklindeki pozitif yükümlülükle çeliştiği, bu durumun sosyal devlet ve eşitlik ilkelerini ihlal ettiği, engelli haklarının korunmasına ilişkin milletlerarası antlaşmalarla bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa’nın 2., 5., 10., 50. ve 61. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa’ya Aykırılık Sorunu

18. Anayasa’nın 2. maddesine göre Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devletidir. Sosyal devlet, insan haklarına dayanan, kişilerin huzur, refah ve mutluluk içinde yaşamalarını güvence altına alan, kişi hak ve özgürlükleriyle kamu yararı arasında adil bir denge kurabilen, çalışma hayatını geliştirmek ve ekonomik önlemler almak suretiyle çalışanlarını koruyan, onların insan onuruna uygun hayat sürdürmelerini sağlayan, millî gelirin adalete uygun biçimde dağıtılması için gereken önlemleri alan, sosyal güvenlik hakkını yaşama geçirebilen, sosyal adaleti ve toplumsal dengeleri gözetken devlettir (AYM, E.2015/105, K.2016/133, 14/7/2016, § 18; E.2022/51, K.2022/94, 20/7/2022, § 16).

19. Çağdaş devlet anlayışı sosyal devletin tüm kurum ve kurallarıyla Anayasa’nın sözüne ve ruhuna uygun biçimde kurularak işletilmesini, bu yolla bireylerin refah, huzur ve mutluluğunun sağlanmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/105, K.2016/133, 14/7/2016, § 18). Böylelikle sosyal devletin herkes için insan haysiyetine yaraşır asgari bir hayat düzeyini gerçekleştirmesi gerekmektedir. Bu nedenle sosyal devletin sosyal ve ekonomik koşulları iyileştirmek biçiminde

pozitif yükümlülükleri bulunmaktadır. Bu kapsamda sosyal devletin özel olarak korunması gereken engellilere ilişkin pozitif yükümlülükleri de bulunmaktadır.

20. Sosyal devletin engellilere yönelik pozitif yükümlülüklerine ilişkin olarak Anayasa’da çeşitli düzenlemelere yer verilmiştir. Bu kapsamda Anayasa’nın 61. maddesinde devletin engellilerin korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirleri almakla yükümlü olduğu belirtilmiştir.

21. Anayasa’nın 65. maddesi gereğince devlet; sosyal alana ilişkin olarak Anayasa’da belirtilen bu görevlerini, bu görevlerin amaçlarına uygun öncelikleri gözeterek mali kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getirecektir. Bu kaynakları kullanarak ve anayasal ilke ve hükümlere aykırı olmamak şartıyla engellilere yönelik tedbirlerin türüne ve ölçüsüne karar vermek kanun koyucunun takdirindedir.

22. Engellilerin diğer bireylerle eşit şartlarda toplumsal hayata tam ve etkin katılımlarının sağlanması ve engelli bireylerin toplumda fırsat eşitliği çerçevesinde yaşayabilmelerinin desteklenmesi amacıyla engellilere yönelik olarak getirilen tedbirlerden biri de engellilerin vergi aracının kullanılması suretiyle desteklenmesi ve bu amaçla engelliler için çeşitli vergisel avantajların öngörülmesidir. Bu çerçevede engelliler için öngörülen vergisel avantajlardan birisi de malul ve engellilerin ilk taşıt alımlarında belli şartlarda özel tüketim vergisinden müstesna tutulmasıdır.

23. Bu bağlamda 4760 sayılı Kanun’un 7. maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinin itiraz konusu kuralın da yer aldığı (c) alt bendinde anılan Kanun’a ekli (II) Sayılı Liste’de yer alan kayıt ve tescile tâbi yerli katkı oranı en az %40 olan mallardan 87.03 (hesaplanması gereken özel tüketim vergisi ve diğer her türlü vergiler dâhil bedeli 200.000 TL’yi aşanlar hariç), 87.04 (motor silindir hacmi 2.800 cm³’ü aşanlar hariç) ve 87.11 G.T.İ.P. numaralarında yer alanların malul ve engelliler tarafından ilk iktisabının bizzat kullanma amacıyla engelliliğine uygun şekilde hareket ettirici özel tertibat yaptırılması şartıyla özel tüketim vergisinden müstesna olduğu hüküm altına alınmıştır.

24. Kuralla öngörülen özel tüketim vergisi istisnasının Kanun’a ekli (II) Sayılı Liste’de yer alan kayıt ve tescile tâbi yerli katkı oranı en az %40 olan malların on yılda bir defaya mahsus olmak üzere ilk iktisabı sırasında uygulanması öngörülmüş, taşıtların ilk iktisabında engellilere ilişkin özel tüketim vergisi istisnasından yararlanılabilmesi için *engellilik oranı* ölçütü olarak kabul edilmiştir. Kuralda ayrıca Kanun’a ekli (II) Sayılı Liste’de yer alan ve kuralda belirtilen G.T.İ.P. numaralarında yer alan taşıtların engellilik oranı %90’ın altında olan malul ve engelliler tarafından ilk iktisabı sırasında özel tüketim vergisi istisnasından yararlanılabilmesi için satın alınan taşıta, bizzat kullanmak amacıyla engelliliğine uygun şekilde hareket ettirici özel tertibat yaptırılması zorunluluğu öngörülmüştür.

25. Buna göre engellilik oranı %90’ın altında olan malul ve engellilerden kural uyarınca sadece satın alınan taşıtı engelliliğine uygun şekilde hareket ettirici özel tertibat yaptırmak suretiyle kullanabileceği sağlık kurulu raporuyla belgelendirenlerin özel tüketim vergisi istisnasından yararlanabileceği anlaşılmaktadır. Başka bir deyişle engellilik oranı %90’ın altında olan malul ve engellilerden engellilik oranı ve engel durumu sürücü belgesi almasına mâni oluşturmayan ve dolayısıyla satın alınan taşıtı herhangi bir özel tertibata ihtiyaç duymadan kullanabilecek durumda olanlar özel tüketim vergisi istisnasından yararlanamayacağı gibi engellilik oranı veya engel durumu nedeniyle hakkında sürücü belgesi alamayacağına ve dolayısıyla herhangi bir taşıtı -engelliliğine uygun şekilde hareket ettirici özel tertibat yardımıyla dahi- kullanamayacağına yönelik olarak karar alınan malul ve engellilerin de söz konusu istisnadan yararlanma imkânı bulunmamaktadır.

26. Kuralla, engel durumu itibarıyla engelliliğine uygun şekilde hareket ettirici özel tertibat yardımı olmadan taşıt kullanmayacak durumda bulunan ve dolayısıyla satın alınan taşıtı sadece engelliliğine uygun şekilde hareket ettirici özel tertibat yaptırmak suretiyle kullanabileceği sağlık kurulu raporuyla belgelendirilen malul ve engellilerin özel tüketim vergisi istisnasından yararlandırılmasının amaçlandığı anlaşılmaktadır.

27. Bununla birlikte engellilik oranı %90'ın altında olan malul ve engellilerin taşıtın ilk iktisabında özel tüketim vergisi istisnasından yararlanılabilmesi için satın alınan taşıta bizzat kullanma amacıyla engelliliğine uygun şekilde hareket ettirici özel tertibat yaptırılması zorunluluğunun öngörülmesi, engel durumundan dolayı hakkında sürücü belgesi alamayacağına ve dolayısıyla herhangi bir taşıtı -engelliliğine uygun şekilde hareket ettirici özel tertibat yardımıyla dahi- kullanamayacağına yönelik olarak karar alınan malul ve engellilerin söz konusu istisnadan yararlanamamasına yol açmaktadır. Zira kurala göre özel tüketim vergisi istisnasından yararlanılabilmesi için satın alınan taşıtın bizzat engelli tarafından ve sadece hareket ettirici aksamda özel tertibat yaptırılması suretiyle kullanılması zorunluluğu bulunmaktadır. Hakkında sürücü belgesi alamayacağına, dolayısıyla herhangi bir taşıtı kullanamayacağına yönelik olarak karar alınan malul ve engellilerin çoğunlukla engellilik oranının daha yüksek olması dolayısıyla engel durumlarından kaynaklı olarak taşıt kullanabilmeleri için gerekli fiziksel ve zihinsel yeterliliğe sahip olmamaları mümkündür.

28. Bu itibarla engelliler için öngörülen vergisel avantajla ilişkin şartların belirlenmesinde kanun koyucunun takdir yetkisi bulunmakla birlikte engellilik oranı %90'ın altında olan malul ve engellilerden sadece satın alınan taşıta, bizzat kullanmak amacıyla engelliliğine uygun şekilde hareket ettirici özel tertibat yaptıran malul ve engellilerin özel tüketim vergisi istisnasından yararlanabileceğini öngörmek suretiyle engellilik oranı %90'ın altında olmakla birlikte taşıt kullanabilmeleri için gerekli fiziksel ve zihinsel yeterliliğe sahip olmayan ve bu nedenle sürücü belgesi alamayan malul ve engellilerin kişisel durumlarının gözetildiğini söylemek mümkün değildir.

29. Bu itibarla kuralın sosyal devlet ilkesi bağlamında devlete yüklenen engellilerin korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirleri alma şeklindeki pozitif yükümlülüğe aykırı olduğu sonucuna varılmıştır.

30. Öte yandan Anayasa'nın 10. maddesinde "*Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir./ Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz./ Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz./ Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz./ Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.*" denilmek suretiyle kanun önünde eşitlik ilkesine yer verilmiştir.

31. Anayasa'nın anılan maddesinde belirtilen kanun önünde eşitlik ilkesi hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı; aynı durumda bulunan kişilerin kanunlar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, kişilere ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak kanun karşısında eşitliğin ihlali yasaklanmıştır. Kanun önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara

bağlı tutulursa Anayasa’da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez (AYM, E.2021/129, K.2022/33, 24/3/2022, § 23; E.2020/95, K.2022/3, 26/1/2022, § 25; E.2022/65, K.2022/102, 8/9/2022, § 11).

32. Eşitlik ilkesi yönünden yapılacak anayasallık denetiminde öncelikle Anayasa’nın 10. maddesi çerçevesinde aynı ya da benzer durumda bulunan kişilere farklı muamele yapılıp yapılmadığı tespit edilmeli, bu bağlamda aynı ya da benzer durumdaki kişiler arasında farklılık gözetilip gözetilmediği belirlenmelidir. Yapılacak bu belirlemenin ardından ise farklı muamelenin nesnel ve makul bir temele dayanıp dayanmadığı ve ölçülü olup olmadığı hususları irdelenmelidir (AYM, E.2018/8, K.2018/85, 11/07/2018, § 41; E.2021/80, K.2021/99, 16/12/2021, § 55; E.2021/1, K.2021/32, 29/4/2021, § 32).

33. İtiraz konusu kuralla taşıtların ilk iktisabında engellilere yönelik olarak getirilen özel tüketim vergisi istisnasından yararlanılabilmesi için *engellilik oranı* ölçütü olarak kabul edilmiş ve kuralda belirtilen G.T.İ.P. numaralarında yer alan taşıtların engellilik oranı %90’ın altında olan malul ve engelliler tarafından ilk iktisabı sırasında özel tüketim vergisi istisnasından yararlanılabilmesinin şartları düzenlenmiştir. Buna göre taşıtların ilk iktisabında engellilere ilişkin özel tüketim vergisi istisnasından yararlanılabilmesi açısından engellilik oranı %90 altında olan malul ve engellilerin karşılaştırma yapılmaya müsait olacak şekilde benzer durumda oldukları açıktır.

34. Öte yandan engellilik oranı %90’ın altında olan malul ve engellilerden sadece satın alınan taşıtı engelliliğine uygun şekilde hareket ettirici özel tertibat yaptırmak suretiyle kullanabileceği sağlık kurulu raporuyla belgelendirenlerin özel tüketim vergisi istisnasından yararlanabileceği öngörülmek suretiyle engellilik oranı %90 altında olan ve engel durumu nedeniyle hakkında sürücü belgesi alamayacağına ve dolayısıyla herhangi bir taşıtı -engelliliğine uygun şekilde hareket ettirici özel tertibat yardımıyla dahi- kullanamayacağına yönelik karar alınan malul ve engellilerin söz konusu özel tüketim vergisi istisnasından yararlandırılmamasının farklı muamele teşkil ettiği açıktır.

35. Kuralla engellilik oranı %90’ın altında olan malul ve engellilerden engel durumundan dolayı hakkında sürücü belgesi alamayacağına, dolayısıyla herhangi bir taşıtı -engelliliğine uygun şekilde hareket ettirici özel tertibat yardımıyla dahi- kullanamayacağına yönelik olarak karar alınan malul ve engellilerin engel durumlarından kaynaklı olarak taşıtı kullanabilmeleri için gerekli fiziksel ve zihinsel yeterliliğe sahip olmadıkları gözönüne alındığında kuralla engellilik oranı %90’ın altında olan malul ve engellilerden engellilik oranı ve engel durumu nedeniyle sürücü belgesi alamayacağına ve herhangi bir aracı kullanamayacağına yönelik olarak karar alınan malul ve engellilere söz konusu özel tüketim vergisi istisnasından yararlanma imkânının tanınmamasının nesnel ve makul bir temele dayandığı söylenemez. Başka bir ifadeyle engellilik oranı %90’ın altında olan malul ve engellilerden satın alınan taşıtı engelliliğine uygun şekilde hareket ettirici özel tertibat yaptırmak suretiyle kullanabileceği sağlık kurulu raporuyla belgelendirenlere özel tüketim vergisi istisnasından yararlanma imkânı sunulmasına rağmen engellilik oranı veya engel durumu nedeniyle hakkında sürücü belgesi alamayacağına ve dolayısıyla herhangi bir taşıtı -engelliliğine uygun şekilde hareket ettirici özel tertibat yardımıyla dahi- kullanamayacağına yönelik olarak karar alınan malul ve engellilerin söz konusu istisnadan yararlandırılmamasının nesnel ve makul bir nedeni bulunmamaktadır.

36. Bu itibarla kuralla, taşıtların ilk iktisabı sırasında uygulanacak özel tüketim vergisi istisnasından yararlanma açısından engellilik oranı %90’ın altında olan malul ve engellilerden satın alınan taşıtı engelliliğine uygun şekilde hareket ettirici özel tertibat yaptırmak suretiyle kullanabileceği sağlık kurulu raporuyla belgelendirenler ile engellilik oranı veya engel durumu nedeniyle hakkında sürücü belgesi alamayacağına, dolayısıyla herhangi bir taşıtı

kullanamayacağına yönelik olarak karar alınan malul ve engelliler arasında öngörülen farklı muamelenin eşitlik ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

37. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2., 10. ve 61. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 5. ve 50. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 2., 10. ve 61. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 5. ve 50. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

IV. İPTALİN DİĞER KURALLARA ETKİSİ

38. 6216 sayılı Anayasa Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrasında kanunun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün belirli kurallarının iptali, diğer kurallarının veya tümünün uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa bunların da Anayasa Mahkemesince iptaline karar verilebileceği öngörülmüştür.

39. 4760 sayılı Kanun'un 7. maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinin (c) alt bendinin "... bizzat kullanma amacıyla engelliliğine uygun hareket ettirici özel tertibat yaptıran malûl ve engelliler tarafından," bölümünün iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan anılan alt bendin kalan kısmının 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

V. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

40. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında "*Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez.*" denilmekte, 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanarak mahkemenin gerekli gördüğü hâllerde Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabileceği belirtilmektedir.

41. 4760 sayılı Kanun'un 7. maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinin (c) alt bendinin iptali nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince iptal hükmünün kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

VI. HÜKÜM

6/6/2002 tarihli ve 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nun 7. maddesinin birinci fıkrasının 16/7/2004 tarihli ve 5228 sayılı Kanun'un 21. maddesiyle değiştirilen (2) numaralı bendinin (c) alt bendinin;

A. "...bizzat kullanma amacıyla engelliliğine uygun hareket ettirici özel tertibat yaptıran malûl ve engelliler tarafından," bölümünün Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE,

Esas Sayısı : 2024/240
Karar Sayısı : 2025/100

B. Kalan kısmının 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE,

22/4/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Basri BAĞCI

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Yılmaz AKÇİL

Üye
Ömer ÇINAR

Üye
Metin KIRATLI